

MUONIO

ARVIOINTIKERTOMUS 2022

Tarkastuslautakunta 23.5.2023

Tarkastuslautakunta 6.6.2023 § 22

Sisällys

1	Tarkastuslautakunnan toiminta.....	3
2	Kunnan ja kuntakonsernin talouden kehitys.....	3
3	Talouteen ja toimintaan liittyvät epävarmuustekijät	7
4	Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutumisen arviointi	7
5	Konserniyhteisöjen vuositavoitteiden toteutumisen arviointi.....	11
6	Yhteenveto tarkastuslautakunnan havainnoista.....	12
7	Arviointikertomuksen hyväksyminen	13

1 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuustolle hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu arvioida, onko toiminta ollut tuloksellista ja tarkoituksenmukaista. Tehtävänä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tilikautta 2022 arvioiva tarkastuslautakunta valittiin tehtävänsä 9.8.2021. Jäseniksi kuluvalle valtuustokaudelle valittiin seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

Jäsen	Varajäsen
Maria Pietikäinen, pj	Sinikka Yliniemi
Ismo Alatalo, vpj	Markus Muotka
Kaisa Mäkelin	Ona Rauhala
Jari Muotka	Jaana Kangosjärvi
Kari Oja	Juha Särkijärvi

Arviointivuotena 2022 tarkastuslautakunta piti 7 kokousta. Tarkastuslautakunta sai kokouksissaan kattavasti johdon antamia selvityksiä koko konsernin toimintaan liittyen.

Tilintarkastajan toiminta

Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tekee tarvittaessa esityksiä ulkoisen ja sisäisen valvonnan sekä arvioinnin yhteensovittamisesta ja tilintarkastuksen kehittämisestä.

Kunnan tilintarkastajana toimi vuonna 2022 JHT, KHT Hanna Keskinen BDO Audiator Oy:stä. Tilintarkastaja raportoi tarkastuslautakunnalle 2022 koskevista tarkastushavainnoista.

Sidonnaisuuksien valvonta

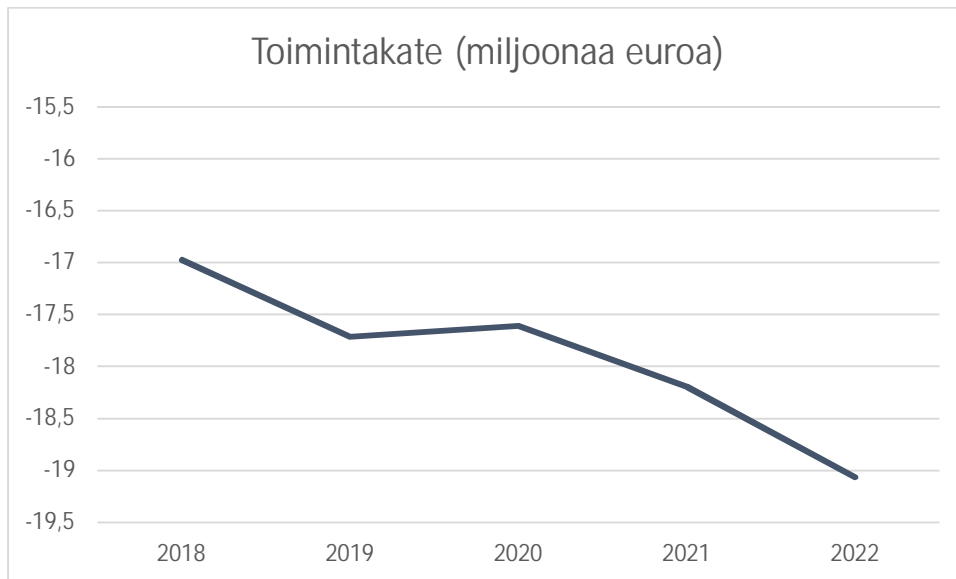
Tarkastuslautakunnan tehtävä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyin sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista. Ilmoitukset saatetaan valtuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunta huolehti sidonnaisuusrekisterin ajantasaisuudesta tilikaudella 2022 ja saattoi yhteenvedon sidonnaisuusilmoituksista valtuustolle tiedoksi. Lautakunta muistuttaa luottamushenkilöitä siitä, että sidonnaisuudet tulee ilmoittaa oma-aloitteisesti aina, kun sidonnaisuuksissa tapahtuu muutoksia.

2 Kunnan ja kuntakonsernin talouden kehitys

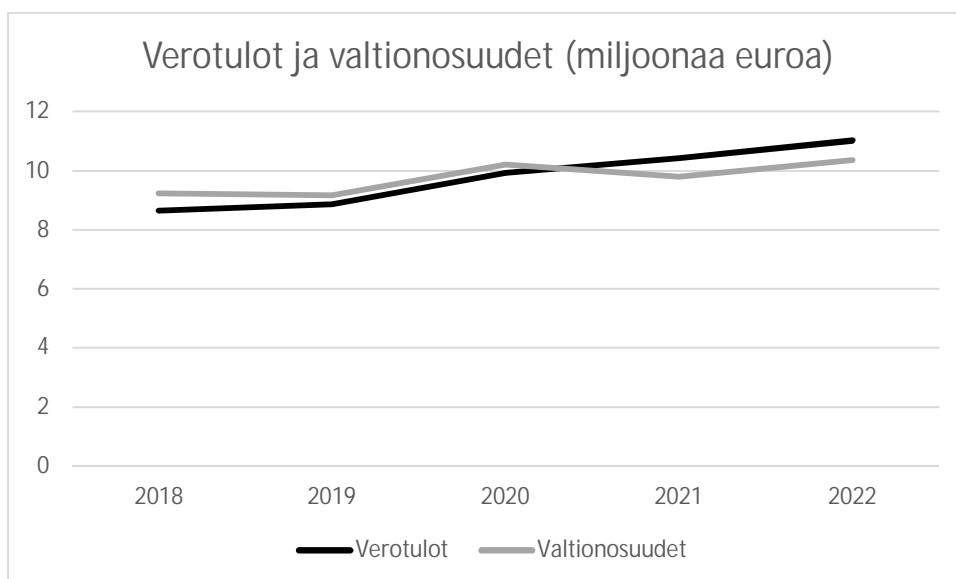
Kunnan toimintatuotot olivat päättyneellä tilikaudella noin 3,9 miljoonaa euroa. Tuotot nousivat edellisvuodesta noin 0,3 miljoonalla (toimintatuotot vuonna 2021 olivat noin 3,5 miljoonaa euroa).

Toimintakulut kasvoivat myös edelliseen vuoteen verrattuna. Päättyneen tilikauden toimintakulut olivat noin 23,0 miljoonaa euroa (vuonna 2021 noin 21,8 miljoonaa euroa).

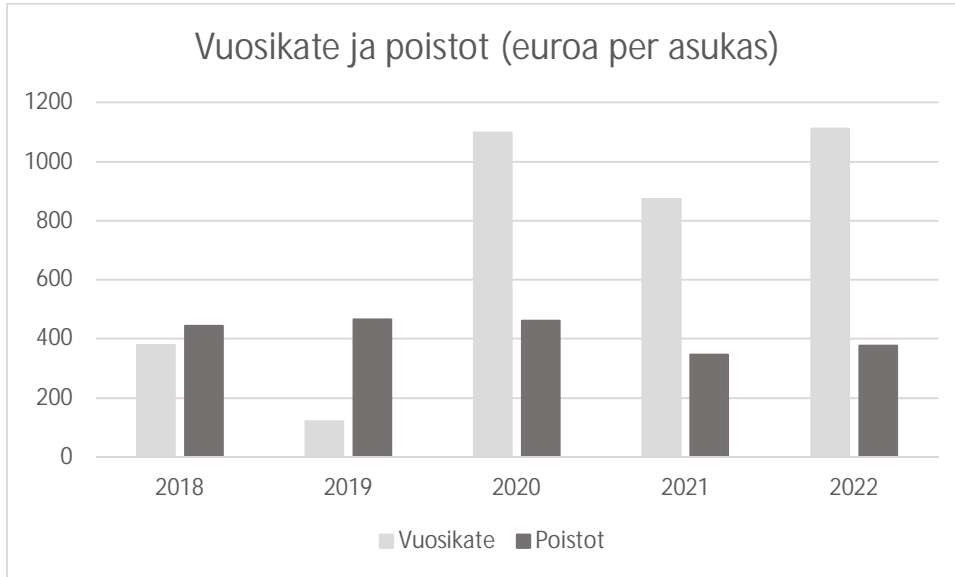
Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta, joka kunnallistaloudessa on aina miinusmerkkinen, koska merkittävimmät tuloerät, verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Tilinpäätöksen mukaan kunnan toimintakate laski jälleen edellisvuoden tasosta. Toimintakate oli -19,1 miljoonaa euroa.

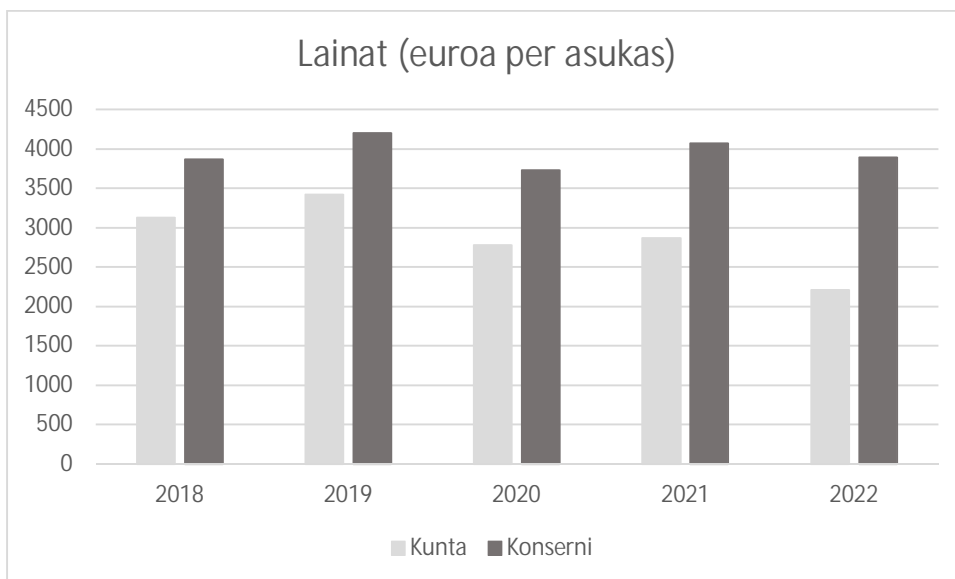
Verotulot kasvoivat edellisvuodesta. Verotulojen kertymä päättyneellä tilikaudella oli noin 11,0 miljoonaa euroa (2021 kertymä oli 10,4 miljoonaa euroa). Valtionosuuksia kertyi myös enemmän kuin edellisvuonna. Kertymä tilikaudella 2022 oli yhteensä noin 10,4 miljoonaa euroa (9,8 miljoonaa euroa vuonna 2021).

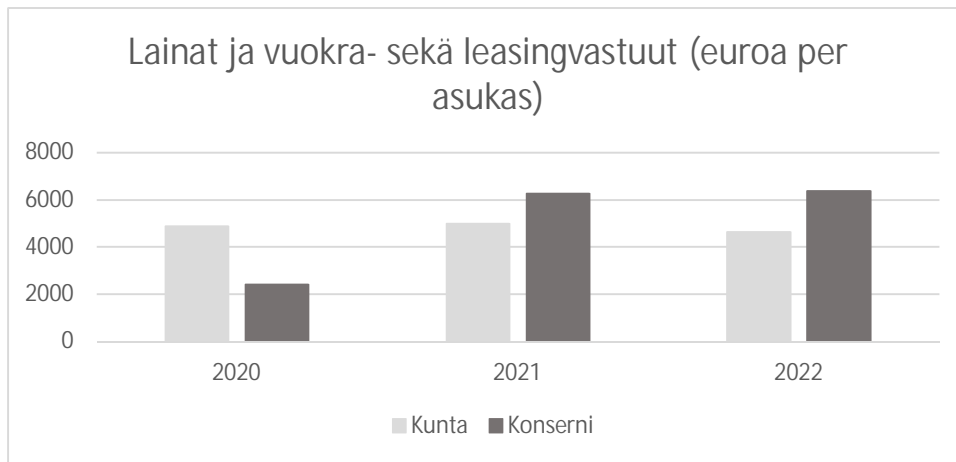

Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, on tulorahoitus riittävä. Seuraavassa kuviossa esitetään, miten vuosikate on kattanut poistot viimeisen viiden vuoden aikana. Vuonna 2022 vuosikate asukasta kohden oli 1 111 euroa, mikä kattoi poistot. Tällä tunnusluvulla tarkasteltuna tulorahoitus oli riittävä vuonna 2022.

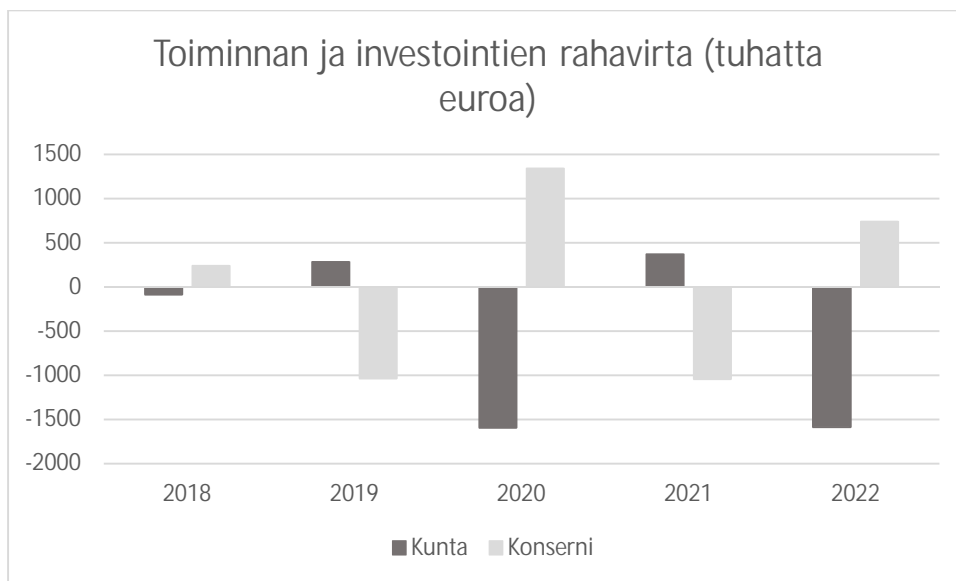

Kuntien siirtyessä yhä enemmän rahoittamaan investointejaan vuokrilla ja leasingilla on ne myös rinnastettava velaksi. Seuraavissa kuvioissa näkyy, miten lainakanta sekä lainojen että vuokra- ja leasingvastuiden määrä on kehittynyt viime vuosina. Konsernin vastuut ja lainat asukasta kohden ovat olleet kasvussa, joten pelkkä kunnan pienenevä lainamäärä per asukas ei kerro todellista kuvaa siitä, paljonko kuntalainen todellisuudessa velkaantuu. Päättyneellä tilikaudella kasvua ei kuitenkaan merkittävästi ollut.

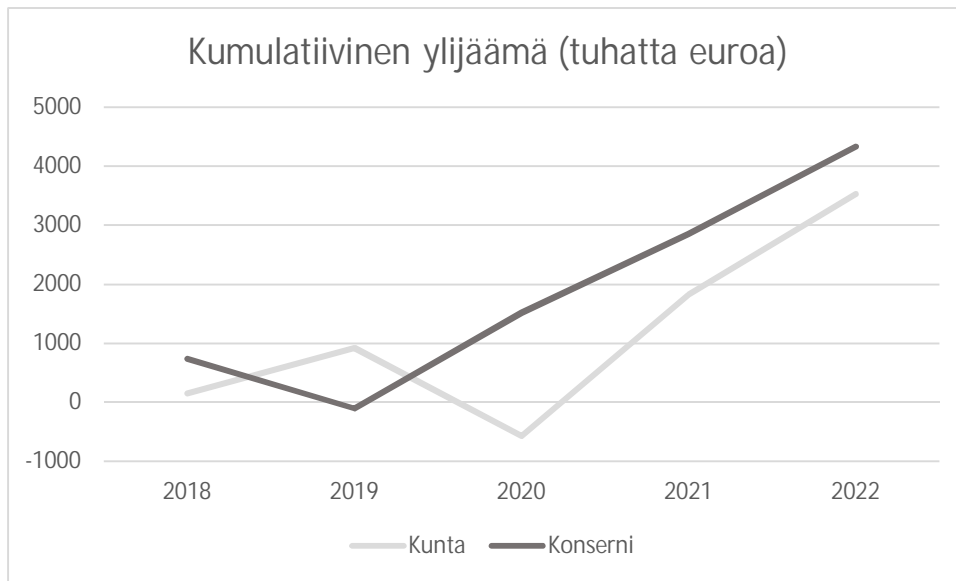

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen eli ylijäämäinen määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen eli alijäämäinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Seuraava kuvio osoittaa, että toiminnan ja investointien rahavirta on vaihdellut selvästi tilikausittain.

Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2022 tuloslaskelma osoittaa 1,7 miljoonaa euroa ylijäämää. Konsernin ylijäämä oli 1,8 miljoonaa euroa. Tilikauden ylijäämä (alijäämä) kirjataan taseeseen ylijäämäksi (alijäämäksi). Kunnalla on nyt taseessaan edellisten tilikausien ylijäämää 1,8 miljoonaa euroa ja konsernilla 2,6 miljoonaa euroa. Seuraava kuvio osoittaa taseen kumulatiivisen ylijäämän kehityksen viime vuosina.

Yhteenveto

Yhteenveto luvun keskeisimmistä havainnoista/ huomioista

- Poikkeukselliset kaksi edellistä vuotta näkyvät kunnan tuloksessa positiivisesti, verotulojen ja erityisesti valtionosuuksien kasvu on vahvistanut taseen ylijäämiä. Tarkastuslautakunta haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että kunnan tehtävissä ja rahoituksessa tapahtuvat muutokset sekä tiedossa olevat investointitarpeet edellyttävät huolellista taloudenhoitoa ja suunnitelmallisuutta. Erityisesti valtionosuusrahoituksessa tapahtuvat muutokset vaativat myös luottamushenkilöiltä päätöksenteossa kuntakokonaisuuden uudelleenahmottamista.

3 Taloutteen ja toimintaan liittyvät epävarmuustekijät

- Kunnan tehtävissä tapahtuviin muutoksiin, mm. työllisyyden hoitoon liittyvät tehtävät, tulee kiinnittää huomioita ja huolehtia riittävästä valmistautumisesta.
- Pienen organisaation haasteena henkilöriskit ja toimivien varahenkilöjärjestelyiden järjestäminen

4 Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutumisen arviointi

Tarkastuslautakunnan lakisääteinen tehtävä on arvioida, miten valtuuston asettamat toiminnalliset vuositavoitteet ovat kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Arviointi tehdään tilinpäätöstietojen pohjalta. Tarkastuslautakunta osoittaa seuraavissa taulukoissa oman näkemyksensä siitä, miten

tavoite on toteutunut. Jos tavoitteen asettelu, tavoitetila, tavoitteen muotoilu tai toteutumisesta raportointi on epäselvä, toteumaa ei ole voitu arvioida.

Kunnanhallitukselle asetettiin seitsemän vuositavoitetta, jotka oli talousarviossa jaettu eri yksiköille. Tavoitteista toteutui vain kaksi. Lisäksi yksi toteutui osittain. Neljä ei toteutunut lainkaan, vaan siirtyivät vuodelle 2023.

Talousarviotavoite	Toteuma
Osallistamisen lisääminen	Toteutui
Tiedonhallintalain velvoitteet	Ei toteutunut
Hankintaprosessin parantaminen	Toteutui
Viestinnän kehittäminen	Toteutui osittain
HYPPY-hankkeen jalkauttaminen ja jatkotoimenpiteet	Ei toteutunut
Työhyvinvointikyselyn mallin luominen ja toteuttaminen	Ei toteutunut
Työhyvinvointitoiminnan kehittäminen	Ei toteutunut

Tunturi-Lapin maaseutulautakunnalle asetettiin viisi vuositavoitetta. Tavoitteista toteutui yksi. Muiden tavoitteiden toteutumista ei voitu arvioida tilinpäätöksen tietojen perusteella. Monessa kohtaa kunnan asettamat talousarviotavoitteet ovat ilmaan jääviä, eikä niille ole määritelty selkeitä mittareita tai tavoitearvoja, mikä hankaloittaa toteutumisen arviointia ja tavoitteiden seuranta.

Talousarviotavoite	Toteuma
Maksajavirastosopimuksessa määrättyjen käsittely- ja aikataulukriteerien	Ei arvioitu
Tehtävien eriyttämissäädösten noudattaminen sekä petostentorjuntasuunnitelma	Ei arvioitu
Maa-, metsä- ja porotalousyrittäjien selviytymisen edistäminen meneillään olevassa toimialan taantumassa	Ei arvioitu
Tunturi-Lapin YTA:n henkilövaihdosvalmistelu	Toteutui
Luonnonvarapäällikön muiden kuin lain 210/2010 sisältämien tehtävien määrittely	Ei arvioitu

Hyvinvointilautakunnalle asetettiin yhteensä 13 vuositavoitetta. Tavoitteista viisi toteutui täysin ja kaksi osittain. Kaksi jäi toteutumatta ja neljää ei voitu arvioida. Tavoitteiden toteutumisen arviointia hankaloittaa jälleen se, ettei talousarviossa ole määritelty selkeitä mittareita tai tavoitearvoja.

Talousarviotavoite	Toteuma
Panostamme joustaviin ja ennakoiviin henkilöstöratkaisuihin.	Ei toteutunut
Vahva alueellinen toimija ja luotettava yhteistyökumppani	Toteutui
Laadukkaat, oikea-aikaiset ja vaikuttavat palvelut, osallisuuden vahvistaminen	Toteutui
Riittävät ja oikea-aikaiset palvelut	Toteutui
Osallisuuden lisääminen ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen	Ei arvioitu
Kotipalvelun kehittäminen vastaamaan lakiuudistusta	Toteutui
Yhdenvertaiset, moniammatilliset palvelut	Toteutui
Osallisuuden vahvistaminen	Ei arvioitu

Parantaa erilaisissa elämäntilanteissa olevien henkilöiden työllistymismahdollisuuksia	Ei arvioitu
Parantaa valmentautujan valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön	Ei arvioitu
Kotihoito, kotisairaaloiminnan käynnistäminen	Toteutui osittain
SAS-toiminta	Toteutui osittain
Vaikuttavuuden parantaminen	Ei toteutunut

Sivistyslautakunnalle asetettiin yhteensä 23 vuositavoitetta. Tavoitteista seitsemän toteutui täysin ja neljä osittain. Kaksi jäi toteutumatta ja loppuja kymmentä ei voitu arvioida.

Talousarviotavoite	Toteuma
Toimivat sivistyspalvelut SOTE-uudistuksen toteutuessa	Toteutui
Oppivelvollisuuden seurannan käytännöt	Toteutui
Kunnan kokonaiskuljetussuunnittelu ja mahdollinen kilpailuttaminen	Toteutui osittain
Sivistyspalvelujen organisaatiouudistus SOTE-uudistuksen toteutumisen yhteydessä	Toteutui
Avoimen varhaiskasvatuspalvelutarpeen kartoittaminen	Ei arvioitu
Lasten hyvinvoinnin tukeminen	Ei arvioitu
Kiusaamisen ehkäiseminen	Ei arvioitu
Kiusaamisen vastainen työ	Toteutui osittain
Kerho- ja harrastustoiminnan kehittäminen	Ei arvioitu
Koulunuorisotyön kehittäminen ja jatkuvuus	Ei arvioitu
Hyvinvoiva lukiolainen	Ei arvioitu
Terve lukiolainen (TULES)	Toteutui osittain
Muiden koulutuksentarjoajien palvelujen käytön lisääminen ja helpottaminen	Ei toteutunut
Opiskelijamäärän kasvattaminen omilla kursseilla	Ei toteutunut
Kulttuurikasvatussuunnitelman laatiminen ja käyttöönotto	Toteutui
Museon yhteisöllisen toiminnan kehittäminen	Ei arvioitu
Kirjasto turvallisena tilana nuorten vapaa-ajassa	Ei arvioitu
Kiusaamisen vastainen työ, koulunuorisotyön kehittäminen	Ei arvioitu
Muoniolaisen kerho- ja harrastusmallin kehittäminen	Ei arvioitu
Leiri- ja tapahtumatoiminnan aktivointi	Toteutui
Kerho- ja harrastustoiminnan kehittäminen	Toteutui
Elintapaneuvonnan kehittäminen	Toteutui
Lasten liikkumisen kehittäminen	Toteutui osittain

Elinvoimalautakunnalle asetettiin yhteensä 23 vuositavoitetta. Tavoitteista seitsemän toteutui täysin ja neljä osittain. Kaksi jäi toteutumatta ja loppuja kymmentä ei voitu arvioida.

Talousarviotavoite	Toteuma
Siirrymme kuntatyössä kohti uutta aikaa	Toteutui
Uuden hyvinvoivan työ- ja toimintaympäristön muodostaminen	Toteutui osittain
Luomme hyvinvointia lisäämällä yhteistyötä valtion kanssa turvallisen liikenneympyrän saavuttamiseksi	Toteutui osittain
Mahdollisuus elinkeinoihin syntyy ainutlaatuisesta, puhtaasta luonnosta, josta pidämme huolen myös tulevaisuudessa	Ei toteutunut
Vahvistamme kuntalaislähtöistä toimintatapaa	Toteutui osittain
Tavoitteena on vahvistaa yhdessä tekemistä ja verkostomaista toimintatapaa sekä ottaa käyttöön uusia innovaatioita palvelutuotannossa	Toteutui osittain
Reseptiikan tuotekehitys	Toteutui osittain
Ravinnon hiilijalanjäljen hallitseminen, lähiruuan (Lappi) käyttäminen keskimäärin kolmen viikon välein	Ei arvioitu
Pesuaineiden ympäristöystävällisyyden selvittäminen	Toteutui
Aktiiviveden käyttäminen siivouksessa	Ei toteutunut
Laadukas ja tehokas talvikunnossapito	Ei arvioitu
Turvallisuuden parantaminen koulukeskuksella	Ei toteutunut
Katuverkoston parantaminen	Ei arvioitu
Lisäämme kierrätystä Muonion kunnan kohteissa	Toteutui osittain
Maansiirto- ja raivausjätteen asianmukainen käsittely	Ei arvioitu
Huolehdimme rakennusten kunnossapidosta vastuullisesti toimitilaohjelman mukaisesti	Ei toteutunut
Ulkoilureitistön määrän ja laadun kehittäminen matkailun edellyttämälle tasolle	Ei toteutunut
Latujen ja moottorikelkkareittien hoito kestävällä pohjalla kaudella 2022–2023	Toteutui osittain
Sähköisen tiedonhallinnan parantaminen	Ei toteutunut
Edistämme onnellista arkea – luomme terveyttä ja hyvinvointia yhteistyössä kaikkien halukkaiden kanssa	Toteutui
Vahvistamme kunnan elinvoimaa – luomme elinkeinoelämälle ympärivuotisia mahdollisuuksia kestävyttä ja vastuullisuutta vahvistavilla toimenpiteillä	Toteutui osittain
Toimittaa kuluttajille puhdasta vettä sekä puhdistaa heiltä tulevat jätevedet	Toteutui osittain
Uusien teknologioiden käyttöönotto	Ei toteutunut
Vesilaitostoiminnan uudelleenorganisointi	Ei toteutunut

Yhteenveto

Suurin osa niistä valtuuston asettamista strategian toteutumista tukevista vuositavoitteista, jotka on voitu arvioida, arvioidaan toteutuneeksi tai osittain toteutuneeksi tilikaudella 2022. Tarkastuslautakunnan suorittamaa arviointia vaikeuttaa kuitenkin edelleen se, että toimialat eivät raportoinnissaan pääsääntöisesti ota itse kantaa siihen, toteutuiko yksittäinen tavoite vai ei. Lisäksi tilinpäätösraportointi tavoitteiden toteutumien kohdalla sisältää paikoin epäselvyyksiä, joiden vuoksi tavoitteiden toteutumista ei ole pystytty arvioimaan. Lautakunta kehottaa toimialueita kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että tavoitteiden toteumat raportoitaisiin selkeästi talousarviossa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteet tulee asettaa mitattavaan muotoon ja mittarin tulee olla tiedossa.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomioita päätösten huolelliseen valmisteluun sekä siihen, että päätöksenteko tehdään hallintosäännömukaisia toimivaltasäädöksiä noudattaen. Tarkastuslautakunta suosittelee, että hallintosääntöuudistuksesta järjestetään riittävästi koulutusta eri toimielimille ja viranhaltijoille.

- Työhyvinvointikysely on toteuttamatta ja tarkastuslautakunta suosittelee työhyvinvointikyselyn toteuttamista kerran vuodessa
- Kehityskeskustelut ja niihin liittyvät jatkuvat keskustelut suositellaan otettavan käytännöksi
- Suositellaan varhaisen tuen toimintamallin kehittämistä ja käyttöönottoa

5 Konserniyhteisöjen vuositavoitteiden toteutumisen arviointi

Kuntakonserniin kuuluvien yhtiöiden osalta tavoitteiksi on asetettu käyttöasteet, joiden toteumat on raportoitu tilinpäätöksellä. Käyttöasteet ovat toteutuneet tavoitteen mukaisena tai parempina.

Yhteenveto

Huomiota tulee kiinnittää kiinteistöjen kunnossapitoon toimitilaohjelman mukaisesti.

6 Yhteenveto tarkastuslautakunnan havainnoista

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallituksen on annettava valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunta toivoo kunnanhallituksen vastinetta valtuustolle seuraaviin asioihin:

- Valtuusto asettaa vuosittain kuntastrategiasta johdetut toiminnalliset tavoitteet tilivelvollisille. Talousarviossa nämä toiminalliset tavoitteet on paikoin kuvattu ilmaan jäävästi tai yleismaailmallisesti. Talousarviossa on määritelty tavoitteen saavuttamiseksi suoritettavat toimenpiteet ja tavoitteiden mittarit, mutta näiden välillä on tulkinnanvaraisuuksia, eikä asiaa ulkopuolelta tulkitseva välttämättä ymmärrä, mikä on konkreettinen ja tavoiteltu asian tila vuoden lopussa tai millä toteuma on mitattu. Osittain tavoitearvot ovat myös kokonaan määrittelemättä, jolloin on vaikea arvioida tavoitteen toteutumista. Talousarvion ja tilinpäätöksen tulee olla kaikille lukijoille ymmärrettävä asiakirja.
- Tarkastuslautakunta kysyy, onko tavoitteiden asettamista ajateltu kehitettävän jatkossa?

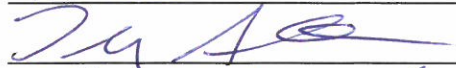
Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus ottaa huomioon arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja esittää lokakuun 2023 loppuun mennessä valtuustolle, mihin toimiin niiden johdosta on ryhdytty.

7 Arviointikertomuksen hyväksyminen

Muuniossa 23.5.2023

Allekirjoitukset

MARIA PIETIKÄINEN
Ismo Alatalo
Jari Muotka
Kaisa Mäkelin